

DELA VSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru.
Ruška cesta, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadrugi dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
belo tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane pe-
tina enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 95.

Soboto, 22. novembra 1930.

Leto V.

Končni izid volitev na Poljskem.

V sejm izvoljenih 24 socialnodemo-
kratičnih poslancev.

Reakcija cele Evrope se veseli zmage maršala Pilsudskega na Poljskem. Nikakor pa te volitve niso poraz za delavstvo, ker je maršal Pilsudski zmagal s pomočjo poljske žlahte in klerikalne hierarhije, katerim se politično nezavedni in stoletja zatirani narod iz psiholoških razlogov ni mogel upirati ob glasovanju zaradi terorja.

Končni volilni rezultat v poljski parlament (sejm) podajamo v naslednjem pregledu ter ga obenem primerjamo z volilnim rezultatom leta 1928. Dobili so poslancev:

	1930	1928
Vladni blok	248	123
Nac. demokrati	64	37
Centrolevičarji	79	150
Ukrajn. beloruski blok	21	36
Krščanski demokrati	14	15
Nemški blok	5	21
Poljski Zionisti	4	
Kongres. polj. Zionisti	1	
Vladni Židi	2	
Komunisti	5	6
Kmetiška zveza	1	12

V centrolevičarskem bloku so tudi poljski socialni demokrati, ki so dobili letos 24 poslancev, dočim so jih imeli leta 1928 63, kar je spriču ogromnega pritiska in aretacij vodilnih politikov stranke še vedno jako lep uspeh.

Vladni blok Pilsudskega sam ima v novem parlamentu veliko večino, ker šteje 248 poslancev, dočim imajo vse druge stranke 196 poslancev, od katerih bodo dve ali tri manjše stranke podpirale večino.

Poljska socialna demokracija bo imela v novem parlamentu nalogo kritike, zunaj pa bo tem uspešnejše širila socialistično propagando in izobrazilo ter še krepkeje organizirala svoje množice.

Štiriindvajset mandatov v teh volitvah pomeni, da je socialna demokracija na Poljskem močna politična stranka.

Niti neobzirni teror ni omogočil zakonito izpremembo ustave.

Maršal Pilsudski je dobil sicer večino v poljskem sejm, ni pa dobil dveh tretjin poslancev, ki bi bili potrebni za izpremembo določb ustave, kar je bil glavni namen Pilsudskega in poljske žlahte.

Z ozirom na teror, volilni rop, ponarejevanja in pritisk novega sejma ne moremo imenovati demokracijo zastopstvo naroda.

Kaj bo Pilsudski sedaj napravil, še ni povedal.

Pred izpremembo v poljski vladi.

Po konstituiranju sedanega parlamenta bo Pilsudskijeva vlada odstopila. V novi vladi prevzame Pilsudski samo vojno ministrstvo. Predsednik vlade bo pa ali sedanji namestnik ministrskega predsednika Beck ali predsednik kluba vladnega bloka oberst Slawek.

Indija zahteva položaj svobodnega dominijona. Ne samo indijski revolucionarni nacionalisti, tudi predstavniki posameznih indijskih držav na konferenci pri »okrogli mizi« v Londonu zahtevajo, da se Indija uredi kot zvezna država in se kot taki zagotovi v angleškem imperiju položaj svobodnega dominijona, kakor so Kanada, Avstralija itd.

Fašistična država — kapitalistično gospodarstvo.

Za industrijalci tudi italijanska država znižuje plače svojim uradnikom.

Italijansko gospodarstvo je tudi v krizi. Velika industrija v gorenji Italiji obratuje le po nekaj dni v tednu in tovarne odpuščajo delavce ali jim plače reducirajo kar po vrsti, dasi niso visoke. Dne 18. t. m. pa je tudi vlada sklenila na svoji seji, da se morajo plače vsem državnim in samoupravnim uradnikom ter nameščencem znižati za dvanajst odstotkov. S tem znižanjem plač bo prizadetih okoli 500.000 javnih nameščencev, in sicer državnih uradnikov 60.000, železničarjev, poštinih nameščencev in monopolskih nameščencev 25.000, 160.000 občinskih uradnikov in učiteljev. — Mussolinijeve fraze ne zaležejo nič več v gospodarstvu, zato si je izmislil nove metode, ki se pa tudi ne ujemajo z logiko v gospodarstvu.

— — —

Mussolinijeva stavba na pesku.

Fašisti divjajo, zapirajo in pošiljajo v pregnanstvo vse ljudi od kraja.

Iz Italije prihajajo vedno pogostejše vesti, ne le, da Mussolini zapira Slovence, ampak tudi, da so mu nepokorne fašistične strokovne organizacije, ker hoče fašizem brez njih sodelovanja poslabšati delavski položaj, ter da mora nastopiti celo proti fašističnim voditeljem, fašističnim županom in kar je najnovejše, da je te dni dal aretirati armijskega generala Caviglia in dva generala ter več uglednih častnikov, češ, da rovarijo proti fašističnemu režimu. Že prej je bilo aretiranih več oseb iz gospodarskih in znanstvenih krogov, zlasti pa bivših demokratičnih politikov. Pravijo, da so aretacije v zvezi z zasnovano zaroto v gorenji Italiji, ki je imela namen, vreči fašistični režim ter uvesti v Italijo zopet demokratični režim.

Habsburžane treba izolirati.

Oton Habsburški polnoleten.

Dne 20. t. m. je dosegel Oton Habsburški, sin zadnjega avstrijskega cesarja Karla, 18. leto starosti. Ob tej priliki je priredila habsburška dinastija v belgijskem gradu domačo prireditev, na katero je povabila monarhistične legitimiste in plemstvo iz bivše Avstrije in Ogrske. Ob prireditvi je bil Oton proglašen polnoletnim in je s tem postal predstojnik habsburške dinastije.

Političnih enuncijacij ta prireditev ni izdala, pač pa so avstrijski in ogrski legitimisti napovedali pohod

habsburške dinastije, češ, da je Habsburg luč, ki bo Avstriji in Ogrski pričarala zopet izgubljene dežele. Slovesnosti se je udeležilo tudi duhovništvo po svojih zastopnikih.

Cesarskega pretendenta Otona je treba v interesu evropskega miru staviti pod nadzorstvo Društva narodov in prisiliti k delu, potem pa mu bo »carevanje« kmalu zagrenilo. Kako pride evropska demokracija do tega, da bi mirno prenašala priprave črnozlate reakcije za njen povratak, kar bi pomenilo konec demokracije.

Parlamentarni škandal v Franciji.

Finančni minister zapleten v bančne spekulacije.

Na Francoskem je propadla nedavno Oustric-banka. Stvar je prišla v zbornici v razgovor in je razprava pokazala, da je udeleženih na banki 15 politikov in med njimi pet članov vlade.

Vlada hoče zadevo rešiti v ožjem krogu in grozi v svojih listih, da bo, če opozicija ne odneha, razkrinkala znano afero gospe Hanau, v ka-

tero so zapleteni razni meščanski levičarji-radikali. Vlada hoče na tak način prisiliti opozicijo k molku. Socialisti so zahtevali, da se izvoli 33 članski preiskovalni odsek.

Ta dogodek dokazuje, kako nevarna je egoistična in korupcionistična politika. Njih lastni grehi jim maše usta.

— — —

Žene in volitve v avstrijski parlament.

V avstrijskem parlamentu devet socialnih demokratinj in dve meščanki.

V avstrijski parlament je bilo izvoljenih šest socialnih demokratinj leta 1927, sedaj 9. novembra pa je bilo izvoljenih devet socialnih demokratinj, ena pripadnica Schobrovega bloka in ena pripadnica krščanskih socialcev. Na Dunaju je 58 odstotkov žen volilo socialnodemokratično, to je 12.000 več kakor leta 1927. Ženskih socialnodemokratičnih glasov je bilo pri letošnjih volitvah samo na Dunaju 379.430. Tako ogromno število ženskih glasov je pričča zavednosti dunajskih žen in kričeč protest proti vsem onim, ki obrekujejo socialnodemokratično upravo dunajske občine.

— — —

Kaj pravi minister Severing o Nemčiji.

Nevarnost desničarskega puča v Nemčiji odstranjena.

Pruski notranji minister Severing (socialni demokrat) je sprejel novinarje ter jim izjavil med drugim, da ni nobene opasnosti pred kakim državnim pučem, bodisi od leve ali desnice. Veliko je nezaposlenih, ki se lahko izrabijo, vendar komunisti niso nevarni, če bi tudi bedne nezaposlene nahujskali k akcijam. Bolj nevarni so nar. socialisti, ki se še vedno bavijo z mislijo državnega udara, ki pa niso več edini. Toda tudi ta pokret ne bi mogel danes izvesti nikakršnega puča.

Ali si že član »Cankarjeve družbe«? Poskrbi, da bodo tudi Tvoji prijatelji postali naročniki. Za 20 Din dobite štiri lepe knjige.

Po demokraciji k miru.

Dr. Beneš odklanja nacijsionalni šovinizem.

Cehoslovaški zunanji minister dr. Beneš je imel na obrtniškem kongresu v Pragi govor, v katerem je poudarjal, da mora vsa notranja in zunanja politika stremeti po miru. Predvojna zunanja politika je imela namen, utrditi oblast velesil. Nova zunanja politika se pa obrača k novim metodam. Nje glavni namen je, organizirati svet v Evropo. Gre za to, da se vpostavi sodelovanje narodov in držav. Izhodišče te politike je demokracija, ki je najboljšo sredstvo v sodelovanju narodov in državljanov. Namesto vojaških pogodb naj se sklepajo gospodarske pogodbe. Namesto sile naj pride pravica in pravičnost. Spore pa hočemo reševati potom mednarodnega sodišča. To je novo pravilo za sodelovanje narodov.

Cehoslovaška je vedno vodila to politiko. Nihče naj nam pa zaradi tega ne daje lekcij o patriotizmu. Pripravljeni smo, braniti se proti napadom, toda nikdar več ne bomo ne na znotraj ne na zunaj vodili šovinistične politike. Mirovna politika ni politika sanj in fantazij, ampak je realnost, ki se razvija v mednarodni politiki bolj in bolj. Ni se nam treba bati konflikta, čeprav vidimo marsikaj okoli po svetu.

Situacija je sicer marsikje resna; vedeti pa moramo, da jo poslabšuje le gospodarska kriza, zato imamo nado, da se bo po odpravi gospodarske krize položaj izboljšal ter bodo nastopile tudi ugodnejše politične razmere.

Cehoslovaška država se je okrepila zaradi svoje demokratične politike. Zasluga politike demokracije in pravičnosti je, da ima Cehoslovaška ugled. Zavedajmo se tega vedno in metode demokracije in sporazumevanja naj nam bodo tudi dalje smer naše politike!

Profit „sladkornih baronov“.

436,415.000 dinarjev na račun zaščitne carine.

Sladkor je med najvažnejšimi potrebščinami današnje dobe. Toda pri nas je sladkor v primeri s cenami po drugih državah, jako drag. Zakaj? Sladkorna pesa in delovne sile so vrhutega mnogo cenejše nego v inozemstvu. Ali domači pridelek sladkorja je zaščiten z zaščitno carino pred inozemsko konkurenco. Carina znaša za vsak kilogram štiriinpol dinarjev. Sladkorni mtgnati so izkoristili to zaščitno carino tako, da so k ceni sladkorja, ki ga prodajajo domačim konsumentom, prišteli običajni ceni še znesek carine. Razen navadnega dobička zaslužijo »sladkorni baroni« še tiste 4½ dinarje pri kilogramu, kolikor znaša carina. Leta 1930 je bilo pri nas porabljenega 96.981 ton sladkorja. Pri tej kupčiji so zaslužili »sladkorni baroni« — samo na razliki zaščitne carine, za kar jim ni bilo treba niti z mezincem ganiti — 436,415.000 Din, ali okroglo 436.000.000 dinarjev. Državna monopolska taksa za vsak kilogram znaša 5 dinarjev, tako, da je bilo v minulemu letu plačanih za to takso 484,905.000 dinarjev. Konsumenti so torej plačali samo pri sladkorju 921,300.000 dinarjev za »sladkorne barone« in monopolske takse.

Doma in po svetu.

Zakon o splošni upravi. Kralj je podpisal nov važen zakon, ki ureja postopek pri vseh upravnih oblastih. Zakon unificira vse postopke uprav razen sodnih, ki imajo posebne predpise.

Število zaposlenih delavcev nazarčuje. OUZD priobčuje nekaj najvažnejših statističnih podatkov za mesec oktober 1930. Število članov je znašalo: moških 67.811, ženskih 31.705; skupaj 99.516. Bolnikov je bilo: moških 1366, ženskih 979, skupno 2345; v odstotkih: moških 2.01, ženskih 3.09, skupno 2.36. Povprečna dnevna zavarovana mezda pri moških Din 29.96, pri ženskih 20.30, povprečje moške in ženske mezde Din 26.88 dnevno. Celokupna dnevna zavarovana mezda članov je znašala pri moških Din 2.031.573.60, pri ženskah Din 643.680.40, povprečje Din 2.675.254.

Tirolski kmetje proti fašistični miselnosti v Heimwehru. V nedeljo so na konferenci tirolske kmetске zveze v Innsbrucku delegati ostro nastopali proti fašistični politiki v Heimwehru. Obsojali so pozdravljanje majorja Pabsta ob priliki njegovega prihoda iz Italije, kjer se je Pabst klanjal fašizmu in Mussoliniju, dasiravno isti Mussolini na krut način preganja južnotirolske Nemce. Zveza je izjavila, da je Pabst postal v tirolskem Heimwehru nemogoč. Tudi dr. Steidleja je kmetška zveza izključila, ker zveza ni za fašistično, temveč za demokratično politiko. Isti dan se je vršilo v Linzu zborovanje krščansosocijalnih malih kmetov, na katerem je deželni glavar iz-

javal, da »Reichspost« laže, če piše o zmagi krščanskih socialcev, ker smo v resnici doživeli hud poraz, ki bo še večji pri prihodnjih volitvah, če se krščansosocijalni politiki pravočasno ne iztrežnejo in ne pretrgajo vseh vezi s fašističnim Heimwehrom. Starhemberg, ki že čuti, da bo kmalu zletel iz vlade, pravi, da bo šel Heimatblok v opozicijo in da rešitev položaja ni v parlamentu, temveč v brezobzirni akciji napadalnih čet Starhembegovih lovcev.

Še postranska zmagaja dunajskih socialistov. Od volitev do volitev postaja Dunaj bolj rdeč, število meščanskih mandatov se vedno bolj krči, medtem ko socialistični naraščajo. L. 1911 je imel Dunaj 33 poslancev v avstrijskem državnem zboru. Takrat so jih imeli socialisti 18, vse meščanske stranke pa 14. Sedaj pa zastopa Dunaj 45 poslancev in razmerje mandatov je sedaj 30 socialističnih proti 15 vseh ostalih strank. 21 mestnih okrajev je razdeljenih na štiri volilna okrožja. Meščanske stranke pa niso več samo v delavskih okrožjih ogrožene, marveč že tudi v izrecno meščanskih okrajih. In tako se godi, da pri vsakih volitvah kako meščansko večino odžagajo. Tokrat je n. pr. propadel sam kancler Vaugoin v svojem 13. okraju in se je rešil le na ta način, ker je kandidiral tudi v prvem okraju. Pa še tamkaj mu je trda predla. Toda v 11. okraju je propadel eden največjih kričavev v dunajskem občinskem svetu, krščanski socialist Zimmerl, ki je bil lansko jesen aranžiral splošen napad na rotovž, katerega je nameraval

kar v jurišu osvojiti. Seveda ni bilo z jurišem nič, toda Zimmerl je od tedaj delal kraval na občinskih sejah po svojevrstni obstrukciji. Sedaj pa je prišel na vrsto, da bi podedoval nek krščansko socijalni mandat, pa so mu ga socialisti odvzeli. Iz obupa, ker ni postal poslanec, je sedaj odložil tudi občinski mandat. — To je bila torej še ena posebna zmagaja socialistov, ki bodo od sedaj naprej imeli v občinskem svetu lep mir.

Oton Habsburški postane 20. novembra polnoleten, 18 let star. V zvezi s tem se širijo razne vesti o nameri madžarskih legitimistov, ki bi radi Otona proglasili za ogrskega kralja. Mala antanta je pripravljena, vsak tak poskus takoj preprečiti.

Na konferenci krščanske socijalne stranke na Dunaju je bilo sklenjeno, da stoji stranka slej ko prej na stališču ustave in odklanja vsak poskus spreminjati jo na drug, kakor na parlamentaren način. Istočasno je pooblaščen načelnik kluba dr. Bresch, da se v svrhu zagotovitve delovne večine v parlamentu pogaja z vsemi strankami v zveznem zboru. Tirolski in gornjeavstrijski krščansosocijalni kmetje zahtevajo zopetni izgon majorja Pabsta, ker konspirira s fašisti. »Linzer Volksblatt« trdi, da so Heimwehrovci prejeli denar za svojo propagando iz Italije.

Praški nadškof o sociološkem pomenu starega testamenta. Praški nadškof dr. Kordač izjavlja v nekem za »Lidove Listy« danem razgovoru, da so banke in borze pravi izvor dekadence. Že sveto pismo izjavlja, da so obresti slaba stvar. Dobrodelnost ne pomeni vsega. Delavec ne reflektira na miloščino, on zahteva delo ter hoče imeti za to pravično plačilo. Že sveto pismo pravi, da je utriganje zaslužka vnebovpijoča krivica. Sveto pismo ne nudi samo verskih in abstraktnih pojmov, ampak vsebuje tudi prav realne materialne zakone. Zlasti Mojzesove knjige so dovršena šola za moderno sociologijo. Če je človeška inteligenca iznašla tako popolna orodja, da človeku ni treba več služiti kruha v potu svojega obraza, ali naj imajo od te prednosti dobiček samo posamezniki, in delavec, ubogi, naj se poti dalje in ostane suženj? Priti mora do nekakšne izravnave in ta izravnava mora imeti npravnstveno podlago. Stari testament mora služiti za zgled. Židi so praznovali vsako petdeseto leto kot jubilejno leto, osvobodili so sužnje ter črtali dolžnikom plačila. To je bila nekaka agrarna reforma, narodnogospodarska in socijalna reforma, ki je postavila vse v prvotno stanje.

Prava KOLINSKA CIKORIJA!

Največja napaka današnjih dni je, da oblastniki tega sveta ne priznavajo Jezusa. Pavel je rekel, da je neusmiljenost poseben znak poganstva. Pogani žive tudi v dvajsetem stoletju. Brezčutni bogataš in ubogi Lazar — taka je današnja doba. Danes gospoduje poganška materialistična filozofija.

K tem izjavam katoliškega nadškofa ni treba dodajati nobenih pripomb. — Poglejmo samo po svetu in tudi doma!

Praškega župana dr. Bakso je zadel te dni mrtvoud ter je njegovo življenje v nevarnosti.

Poljska je dobila od švedskega kralja vžgalic, Kreugerja, posojilo 30 milijonov dolarjev, zato pa mu je zastavila monopol vžgalic do leta 1965.

»Vitezi« med seboj. Iz Budimpešte poročajo, da se je tamkaj vršil dvoboj na sablje med grofoma Ludvikom Wenckheim in Hermanom Salm, ki sta se sprla radi nakupa avtomobila. Nič manj kot osemkrat sta se napadla, dokler nista bila oba krvava in se je Wenckheim popolnoma izčrpal. Toda sprava vseeno ni bila dosežena.

Rumunski liberalci so se končno pobotali s kraljem Karlom. Bivši minister Duca je izjavil, da se je liberalna stranka na kraljev poziv odločila vrniti se v parlament, ker je notranji in zunanji položaj Rumunije vznemirjajoč. Duca je obljubil kralju obnem pomoč stranke.

207 odvetnikov brani makedonstvujoče. V Sofiji, v Bolgariji, se je pričel dne 19. t. m. proces proti morilecu Pundeva. Obtoženi so njegovo sodelavci in duhovni inspiratorji umora, to je zlasti Ivan Mihajlov. Najvažnejša priča, Peter Trifun, je med preiskavo izginil. Zato bo sodišče prečitalo samo njegovo izpoved pri preiskavi. V tem procesu brani Ivana Mihajlova 207 odvetnikov iz Bolgarije. Druge obtožence branijo pri obravnavi štirje odvetniki. Vanje je znana oseba!

JEDILNO ORODJE

v srebru, alpaka-srebru, alpaka v največji izbiri!

Samo prvovrstno blago!

6 žlic, vilic, nožev, kavinih žlic la alpaka s pismenim jamstvom, najmodernejše fač. samo **Din 325.-**
PRODAJA SE TUDI POSAMEZNE KOMADE

6 kavinih žlič z etuijem samo **Din 65.-**
1 otroško jedilno orodje, sestojče iz noža, vilic, žlice in kavine žličice, samo **Din 97.-**

URAR IN JUVELIR

M. JLGGER-^{JEV} SIN, MARIBOR
GOSPOSKA ULICA 15

Prodaja tudi na obroke!

Prodaja tudi na obroke

Iv. Vuk:

Dan delavske pesmi.

(Iz mojih vtisov.)

Konec.

In soprani so se objemali z alti, tenorji so se razvneli, a basji grmeli zamolklo, da je bilo, kakor da igra orkester tam nekje za steno.

Lahen sunek v bok s komolcem me je opozoril na prijatelja.

Čakam, kaj pove. A on molči. Pogledam ga. Oči mu bleste.

— To, da so »Svobodaši«?... Mariborski?

Samo pokimam z glavo. Videl je v mojih očeh ponos.

Ploskanje je glušilo besede. Zagrinjalo se je spustilo.

— Si zapazil?

— Koga?

— Kako težki, umetni pesmi so peli?

— Da, res težki.

— In kako so se glasovi zlivali, kako dinamično se je prelivala pesem, zibala, sukala v višine, se penjala in padala?... Tisti bas... bil je kakor bi poslušal ruski bas...

— Odmor.

— Greš kadit?

— Ne, je odkimal prijatelj z glavo. — Sem preveč prevzet.

Zamislil se je malo. Nato:

— Veš, kaj sem opazil?... Nisem si mogel takoj razložiti občutka, ki se me je loteval. Veš, poslušal sem že marsikatero in marsikakšne koncerte. Umetniške, rutinirane, izklesane glasove, kakor da bi jih obdelal kamnosek. A občutka, ki se me je loteval pri tem koncertu, še nisem imel.

— In?

— Kakšen »in«?... Občutil sem, kakor da segajo glasovi naravnost v srce. Znamenje, da so bile te pesmi pete iz srea, prepojene s čustvi... Ali ne opaziš razpoloženja, ki vlada v dvorani? Obrazi domači kakor pri družinski mizi, smehlajoči, oči blesteče... Ni dolgočasje, uživanje le-pote je... O, sem bil na koncertih. V črni

obleki in s trdim ovratnikom. Atmosfera pa nasičena, da sem v odmoru zbežal iz dvorane.

— Od česa nasičena?

— Kdo si ga vidi... Ne vem. Morda od finese... Morda od civilizacije... Nisem filozof... pa sem rajše zbežal... Vidiš, tu pa še cigarete ne grem kadit...

Zvonec.

Poslušalci, redki, ki so v odmoru zapustili dvorano, se zopet vračajo.

Molk.

Zastor se dvigne.

— Rudarji iz Hrastnika. »Svobodaši«.

— »Malo ja, malo ti«... ej, pa je zavri-skala pesem urno, bežeče, zaplesala, poskočila in se vrtela vratolomno ob prepadu.

Samo za las, pa se zvali v prepad. A spretna roka pevovodje drži trdno, in harmonično se izlivajo akordi po dvorani.

Ploskanje, udarjanje z nogami, kriki: »še enkrat« trkajo na ušesa pevcev in pevovodje.

In še enkrat je pesem drvela po dvorani harmonično in vratolomno.

V pesmi »Nageljni rdeči« je pel solist s takim občutkom, da se je nam vsem zdelo, da vse to ni samo pesem, nego pravo življenje.

Prelovčeva »Slava delu« je pa v srcu poslušalcev vzbudila čelga človeka. To je čutil tudi prijatelj. Kaj bi ne: »To naša pest je, naša čast...«

— Ali čutiš? je rekel. — Ogenj je to, ki je vzkljel. Energija, samozavest je pogledala z odra in iz oči vseh. Da, »delo je življenja gospod!« In ko se pojavi v delavcu tak ogenj, kdo je, ki se mu sme postaviti nasproti?!

Morali so ponavljati.

— Ne čudil bi se, je rekel prijatelj, če bi jo morali ponavljati tretjič. 28 glasov, če sem prav štel. A glasovi zlitli v harmonično kolektivno celoto.

— Zdaj pride pa Celje.

Prijatelj se je naslonil s hrbtom na naslonjalo stola, kakor da hoče spoštljivo

sprejeti domačina, ki je organiziral današnji koncert.

38 pevcev, morda 40, kdo bi s sedeža v dvorani mogel točno prešteti.

Pevovodja da znak.

Prijatelj je sedel, naslonjen na naslonjalo stola in molčal.

— Kaj molči sedaj naenkrat, mi vstaja v mislih.

A prijatelj molči.

»Pevsko slog« so morali ponavljati. »Dvanajst razbojnikov« je zvenelo z odra, mehko, mogočno, silno...

Prijatelj je sedel in molčal.

Odpeli so.

Tedaj pa zaploska prijatelj in kriči:

— Še enkrat... še enkrat!

In njegove noge udarjajo ob tla dvorane. In cela dvorana kriči »še enkrat«, in cela dvorana grmi od udarcev nog... In »Dvanajst razbojnikov« je zopet zadonelo po dvorani.

Po ruski pojo, je rekel naposled prijatelj. Pojo, kakor da so pravi Rusi pojo. Če bi sam ne znal ruskega jezika, bi ne vedel, da niso Rusi. Prednašajo sijajno. Dinamika izborna. Le izgovorjava tuintam pove, da so to Rusi iz Celja, ki jim pravimo Slovenci... Ali slišiš bas? Tak bas! Grmi globoko tam nekje, kakor grom v gorah... Čestnoje slovo... kak ruski čelovek...

Zadnja pesem je bila »Delavska pesem«. Skladba C. Preglja, zborovodje celjske »Svobode«. Poklonil je to skladbo »Svobodi«.

Vredna je, da jo pojo vsi zbori »Svobode«, vredna po vsebini in kompoziciji.

— Oj čuje delavskih množic korak, da zemlja pod njimi množice trka... Mogočni zbor, kakor glas fanfar je kipel iz prs, udarjal ob zid, ga rušil in grmel v dalj. In zopet se vračal in klical vsakemu:

»Že zarja naznanja,

novi nam dan!

Naprej! Naprej! Naprej!

Rdeči prapor, glej vihra...

Naprej! Naprej! Naprej!

In prijatelj je ploskal in vpil z ostalo množico:

— Še enkrat!...

Zaslužil je pevovodja Pregelj šopek rdečih rož, ki mu jih je podarila celjska »Svoboda«.

Zaslužijo priznanje, pohvalo pevovodje vseh delavskih zborov »Svobode«: Zabukovce, Hrastnika I in Hrastnika II, Maribora...

Oni so orači ledine, kulturnega dviga delavstva. Pevke in pevci so njeni sejanci.

Pozdravljeni vsi... Krasen popoldan ste nam dali; ponos naš ste!...

Zunaj pred vrati slišim:

— Zakaj pa se ni ta koncert oddajal po radiu?

Radoveden stopim bliže.

— Hoteli smo, slišim odgovor.

— Ali?

— Predrage so naprave. Če bi položilo stroškov prispevala »Svoboda«, položilo bi jih uprava radia.

Pa slišim glas okrog stoječih.

— Aha... Stroški so veliki. Ne izplača se za koncert delavskih pevskih zborov trpeti teh stroškov.

— Pst, pst!

Pogledam. Vidim prijatelja. Vsi ga gledajo. On pa reče z važnim glasom:

— Ne kritizirajte, ker v domačem jeziku pravimo temu...

— Kako?

— Kako? Izražati nezadovoljstvo!

Dekleta in fantje so se zadovoljni preserno nasmejali.

V Celju leta 1930. 9. novembra popolne, potem, ko se je dopoldne vršil ustanovni občni zbor pevske podzveze »Svobode« v prostorih celjske »Svobode«, v hiši Delavske zbornice.

Pozdravljeni delegati iz Jesenic, Javornika in Dobrave, iz Trbovelj, Hrastnika, Ptuj, Fale, Zabukovce, Maribora...

Pozdravljeni...

Internacionalni dogovor glede premoga. Med angleškimi in nemškimi ministri se vrše v Londonu pogajanja za ustanovitev velikopoteznega mednarodnega dogovora glede kopanja in prodaje premoga. Dogovor bi veljal za Anglijo, Nemčijo, Poljsko in druge premogovne dežele, ki bi se mu priključile.

Protestne stavke na Španskem. V Madridu, Seville, Alicantu in drugod so se vršile splošne protestne stavke, v katerih je prišlo opetovano do spopadov med prebivalstvom in policijo. Vseučilišče v Seville so zaprli.

Buharinova spreobrnitev. Sovjetski ljudski komisar, ki je padel v nemilost Stalina, je podal izjavo, da se je zopet zmotil in da odobrava Stalinovo politiko.

Starčki in starke, ki v Vaših starih dneh trpite največ vsled revmatizma, drgnite torej dnevno Vaše utrujene ude s preparatom »Alga«; počutili se boste prerojene in sveže.

Samomor 13 letne učenke. V Gradcu se je 13 letna učenka Josefina Katter vrgla v samomorilnem namenu iz tretjega nadstropja na dvorišče. Nekoliko za tem je v bolnici umrla. Vzrok samomoru je ljubavno razmerje deklice, ki se je izdajala za starejšo, kot je bila v resnici. V pismu, ki ga je zapustila, je prosila, da se naj njene resnične starosti, kakor tudi okolnosti, da je obiskovala glavno šolo, ne objavi v časopisju.

Maribor.

Najbolj zanemarljena točka naše-ga mesta — magistrat. Povodom sklepanja o novem proračunu mariborske mestne občine se zdi umestno, merodajne faktorje opozoriti na naravnost škandalozno stanje, v katerem se nahaja poslopje častitljivega mariborskega rotovža, gledano z Rotovškega trga. V zadnjem času so bila vsa ostala privatna poslopja na omenjenem trgu več ali manj lepo pobeljena, izjemo dela samo rotovž in pa ona podrtija, ki se drži rotovža in ki je tudi last mestne občine. Zid teh mestnih poslopij je že tako oduren, da se človeku kar studi pogledati ga. V enem kotu je do pred kratkim še stalo ono grozno zanemarljeno javno stranišče. Toda od tega je že več kot eno leto, pa se upravi ne zdi potrebno, da bi tudi ona sledila lepemu zgledu ostalih hišnih posestnikov, ter nabavila nekoliko apna in cementa, delavce pa ima itak sama. Človeku se vsiljuje mnenje, da smatra mestna uprava Rotovski trg kratkomalo za navadno dvorišče, seveda dvorišče malomarnega gospodarja, kajti vsak še tako reven kmetič tam zunaj na vasi si enkrat na leto očedi in pobeli svoj dom, ne samo od ulice, temveč tudi od znotraj. Rotovski trg pa ni dvorišče, temveč javen trg v srcu mesta, skozi katerega je prehod iz Glavnega trga na Slomškov trg. In kaj si mislijo tujci o naši mestni upravi, kadar si ogledujejo tisto rotovško »znamenitost«? Čudno je samo, da se ni niti olepševalno društvo doslej še ni spomnilo na to »lepoto«. Dosedaj je večina mariborskih hišnih posestnikov dala mestni občini dober vzgled ter svoje bajte vsaj od zunaj počedila, četudi so iste podobne pobeljenim grobovom, ker so od znotraj polne trohnobe. Izgovor ne velja, da ni sredstev, kajti če ima občina denar za privatne hiše — slučaj Berdajs, kateremu je votirala 10.000 Din za popravilo gradu — tedaj mora imeti toliko, da bo svoja lastna poslopja počedila!

Razveljavljena razzsodba v procesu mariborskih železničarjev, ki so bili osumljeni komunistične propagande. Kasacijsko sodišče v Zagrebu je razveljavilo razzsodbo mariborskega sodišča, s katero so bili železničarji Zupanc, Čanžek, Lekš, Rebernik, Weingerl in brivec Novakovič oproščeni krivde, da bi bili vršili komunistično propagando. Pri mariborskem okrožnem sodišču se bo zato vršila nova razprava proti omenjenim osumljencem.

Trgovskim in privatnim nameščencem v Mariboru. V ponedeljek, dne 24. t. m. ob 20. uri se vrši v dvorani »Zadružnega doma« v Mariboru, Slomškov trg 6, javno predavanje o načrtu novega obrtnega zakona z ozirom na trgovske nameščence. Predaval bo tajnik Del. zbornice tov. Uratnik iz Ljubljane. Vse nameščence brez razlike pozivljamo, da se tega predavanja udeležijo. Odbor.

Manufaktura, krzno, trenchcoati, Hubertus-plašči, usnjene suknje in pletenine. L. Ornik, Maribor, Koroška cesta 9. — Plačilne olajšave!

Polnilna peresa dobite že za 18 dinarjev v papirnici Ljudske tiskarne. Oglejte si jih!

Studenci pri Mariboru

Samomor radi deložacije. V Studencih na Kerkovi cesti štev. 28 stanujoči zidar Matija Kerenčič se je v torek, dne 18. t. m. obesil, ker je bil deložiran in se s svojo osemčlano družino ni vedel kam podati. To je zopet slika današnjih dni, ko nekateri krogi hite dokazovati, da imamo stanovanj v izobilju in ne potrebujemo več stanovanjske zaščite. Smo radovedni, če se bo kdo pobričal vsaj za nedolžne otroke tragično preminulega.

Hrastnik.

Dramatični odsek »Svobode« Hrastnik II, uprizori v nedeljo, dne 23. novembra ob pol 5. uri popoldne v Narodnem domu v Hrastniku dramo »Srenja«. Drama obravnava socialen problem. Med odmorom igra jazz-orkester pod vodstvom sodruha Petra Pappa. Vabimo vse delavstvo, da si ogleda to socialno dramo.

Zagorje.

Vojska z mesarji. Dolgo je bil mir v naši sajski dolini. Izgledalo je, da smo Zagorjani že čisto inficirani od tiste kužne bolezni, ki se ji pravi — prerekanje. Ali kakor povsod drugod na svetu, tako je tudi tukaj prišlo nekaj vmes, kar je povzročilo silno hudo kri. Vzrok tej hudi razburjenosti pa so volji, tetke krave in pa debeli prašiči. Naši petični Zagorjani so namreč zvedeli, da naši mesarji kupujejo vole po Din 8.— kg žive teže, tetke krave še cenejše, a meso pa prodajajo po Din 18.— kg. Prašiče do 150 kg teže kupujejo po Din 9.— do 10.— kg žive teže, a meso prodajajo pa po Din 22.—, medtem ko je dobiti slanino v Zagrebu že po Din 13.— kg in v naših konzumih po Din 19.— To je dalo našim Zagorjanom, drugače z vsem zadovoljnim, vendar le misliti in začeli so se buniti. Naenkrat pa se pojavi, kakor strah na obzorju, neka nova zadruha, ki hoče začeti lastno mesarijo. Ta zadruha, ki se imenuje Splošna gospodarska zadruha »Delavski dom« v Zagorju, je pa že tako daleč prijadrala, da misli v najkrajšem času otvoriti obrat. Da pa dobi za to legitimacijo vseh Zagorjanov, sklicuje v nedeljo, dne 23. nov. ob 3. uri popoldne v gostilni Bervar na Toplicah javen ljudski shod, na katerem, pravijo, da bo tudi stari s. Čobal nekaj govoril. Tako imamo v Zagorju sedaj zopet dva tabora. Cenejšega mesa željni Zagorjani pravijo: Živela zadruha!, mesarji pa zopet: dol z njo! No, mi pa pravimo: bomo videli!

Velik ljudski koncert

del. glasbenega društva »ZARJA« v Ljubljani

se bo vršil v ponedeljek, dne 24. novembra t. l. ob 8. uri zvečer v dvorani Delavske zbornice.

Nastopi 30 godbenikov »Zarje«. Na sporedu so krasne skladbe. Vstopnice se že prodajajo v pisarni Strokovne komisije v Ljubljani (Del. zbornica) in v Matični knjižarni.

Sodrug, vzemite vstopnice v predprodaji! Sodrug, člani in podporniki »Zarje«, na koncertu boste videli, kako naša godba napreduje. Zato vzemite vstopnice že sedaj! Cene vstopnicam so: sedeži po 12, 10, 8 in 6 Din; stojišča 4 Din.

Odbor Del. glasb. društ. »Zarja«.

Hitro! Hitro! 50.000 dinarjev

RADION

nagradna naloga
ki se zaključuje
30. XI. 1930

Kdor želi dobiti nagrado,
naj gre takoj k svojemu
trgovcu in naj zahteva
brezplačno karto za so-
delovanje in pogoje!

Svetovno gospodarsko razdeljanje.

Z brzovlakom v kaos.

Konec.

V dosedanjih izvajanjih smo poročali, kako je kriza nastala in orisali njeno stanje tako, kot je vsaj v kolikor se tiče gospodarskega položaja. Vprašamo se le, kakšne bodo posledice tega stanja in kam bi utegnili dovesti. Rekli smo že, da ima danes vsako politično vprašanje predvsem gospodarsko zaledje. Ves svet je razdeljen po državah, ki ljubosumno čuvajo svoje meje ter so jih obdale z visokimi zaščitnimi carinami. Gospodarska ekspanzija pa gre preko zaščitnih carin in ustvarja težak položaj v notranjosti vsake države. Človeštvo se množi in z njim se množi brezposelnost. Mnogo se je govorilo o Panevropi, mnogo o razmejnitveni konferenci, mnogo o raznih Locarnih in kljub temu (ali radi tega?) ponavljajo svetovni politiki nervozno trditev, da ni nobene vojne nevarnosti. Vseh in vsakogar je strah te misli, strah vseh nedoglednih posledic in vendar se to vprašanje dosedaj ni dalo postaviti z dnevnega reda. Človeštvo je podobno bolniku, ki ga čaka težka operacija in ki odlašča od dneva v dan, pa vendar ve, da bo do operacije moralo priti.

Vzroki svetovne gospodarske krize so po zatrdilu mednarodne trgovske zbornice predvsem 1. povečana produkcija in 2. zmanjšanje kupne moči konzumenta. Kot edino zdravilo se priporoča omejitev produkcije in omejitev kupčevanja z zlatom. Drugi vzrok, ki ga navaja, to je zmanjšanje kupne moči, je le indirektna posledica povečane produkcije in njenih zloglasnih spremljevalcev kartelov, racionalizacije in brezposelnosti. Jasno pa je, da drži prvi vzrok, to je ogromna produkcijska sila svetovne industrije. Že pred vojno se je produciralo za eno tretjino blaga nad svetovno potrebo in porabo in je bila za to bolezen usodepolno radikalno zdravilo svetovna vojna s svojim gospodarskim ozadjem. Danes, komaj 12 let po tej katastrofi, pa vidimo, da se je v tem pogledu položaj še po-

slabšal. Ves prosti del moderne tehnike — večina je zaposlena z morilnimi iznajdbami za bodočo grozotno vojno — recimo torej, ves nevojni del tehnike se razvija po principu **poenostavitve dela z uvedbo strojev**. Vso iniciativnost je torej povojni človek položil v negativno plat svoje nature, da si nakupi čim več brezobzirne moči in zemeljskega bogastva. Morala je tedaj po teh principih nastati divja dirka, kdo bo modernejši, kdo hitrejši, kdo cenejši. Če je to dirka civilizacije, potem vodi pot navzdol in v propast. **Dobičkaželjnost** pa je današnje svetovne gospodarje udarila s slepoto in premagala vso razsodnost. Vsem je sicer jasno, da mora priti do omejitve produkcije, drugo vprašanje pa je, kje se bo našel forum, ki bo v stanu, da z uspehom zajezi ta dobičkaželjni in vendar samomorilni valj.

Po principih, ki danes vladajo v gospodarskem svetu, se bodo krize tudi v bodoče vedno ponavljale, samo da bodo čim dalje bolj pridobivale na obsegu in globini. Če smo prej opozorili na nezdruženo plat današnjega padanja cen, lahko sedaj konstatiramo, da se bo dogajalo to le toliko časa, dokler se svet ne bo popolnoma izobilil v pravcu **monopolizacije svetovnega trga**. Če bo nekoč ves svet obvladal le en gospodarski trust, bo odstranjena vsaka konkurenca. Koliko žrtev bo padlo na tej poti, je za kapital postranska stvar. Meje cenam so torej določene, navzdol z eksistenčno zmoglostjo dotične produkcije, navzgor pa s kupno močjo konzumenta. Od pametneka doživljamo nihanje med tema dvema poloma, od kojih pomeni prvi krizo in drugi konjunkturo.

Dokler se torej svet razvija v tako zavoženi smeri, je odpomoč izključena in nastale bodo posledice, kakršnih naša zemlja še ni videla. V interesu vseh držav je, da se spravi v skladnost produkcijo s kapaciteto konzuma, ki je danes točno

dognana. S povišanjem življenjskega standarda in kupno močjo šele lahko zraste produkcija in ne obratno. Države imajo vso možnost, da po mednarodnem dogovoru **specijalizirajo** svojo produkcijo na panoge, za katere v drugih državah ni tako ugodnih pogojev ter da se vrši potem **izmenjava producirane blaga** po gotovem ključu. Ideal autarkije, to je preskrbe z vsem potrebnim v lastni državi, se mora približati svojemu uresničenju v obliki **pametnega medsebojnega dogovora** držav navedenih Evrope, omogoči naj se **znižanje števil rojstev**, zlasti pri revnejših slojih z zakonom o odstranitvi plodu, ker pomenjajo vse nagrade za številne otroke kal bodočih pretresljajev. Pred vsem pa se ima **zboljšati življenjski položaj delovnega ljudstva** ter **uzakoniti eksistenčni minimum** za človeka, ki dela. Ves svet je postavljen pred vprašanja nedogledne važnosti in naivno bi bilo misliti, da se dajo ta vprašanja rešiti brez izredne energije in širokogrudnosti. Fr. K.

Trbovlje.

Izlet »Prijatelj Prirode« v Celje. V nedeljo, dne 9. novembra smo priredili člani iz Trbovelj in Hrastnika skupni izlet čez Mrzlico v Celje. Lep solnčni dan nam je nudil obilo užitka. Posebno krasen razgled smo imeli iz Mrzlice na Triglav, Savinjske in avstrijske alpe. Vzlic dolgi hoji (6 in pol ur) smo bili vsi veseli. Ob pol 4. uri smo prikorakali v Celje, kjer smo se udeležili pevskega koncerta »Svobode«. V nedeljo dne 16. novembra smo priredili člani iz Trbovelj (14) izlet na Sv. Planino, Čemšeniško planino in Gamberk. Vreme je bilo lepo, samo nekoliko vetrovno. V nedeljo, dne 23. novembra priredimo člani iz Trbovelj in Hrastnika skupni izlet na Kumič.

Na ulici v Moskvi. Po moskovskih ulicah se nerodno ziblje kamela. Dva kmeta jo opazujeta, tiho godrnjata in se križata:

»Bože, bože, glej, kaj so boljševiki celo iz konjev naredili.«

Zbirajte za tiskovni sklad

Pristopajte k zadrugi

„Delavski dom“

r. z. z. o. z. v Mariboru

Pristopnina znaša 5 Din, delež 125 Din. Vsak delavec, delavka naj smatra za svojo dolžnost da bo član te delavske zadruge.

Hitro se envezek!

od Papirnice

Študentske tiskarne

Šlomškov trg 6

Tivar obleke

Lastna izdelava blaga in podloge nam omogočuje nuditi

TIVAR OBLEKE

za gospode, dečke in otroke najboljše kakovosti po najnižjih cenah!

CENA OBLEK ZA GOSPODE.

Din 240.—, 290.—, 350.—, 390.—, 490.—, 690.—, 790.—;

ZA DEČKE:

Din 250.—, 290.—, 330.—;

GAMBETA OD 11 DO 14 LET:

Din 230.—, 260.—, 290.—;

MORNARSKA OBLEKA OD 3 DO 10 LET:

Din 130.—, 150.—;

OBLEKA ZA OTROKE OD 3 DO 10 LET:

Din 110.—, 115.—, 130.—, 135.—, 150.—, 170.—;

RAGLAN:

Din 600.—;

HLAČE

Din 90.—, 105.—, 130.—, 140.—, 150.—, 180.—.

Obiščite naše prodajalce v Mariboru:

Jakob Lah, Glavni trg 2

in Veletrgovina

H. J. Turad, Aleksandrova c. 7

pa se bode uverili o resničnosti naših navedb.

Prost ogled, ne da bi se sililo k nakupu!

Pazite na zaščitni znak in tvorniško ceno!

Pazite se pred ponaredbami!

Vrsta
Tek. štev.

Prodajna cena 50
Pazite na gornjo ceno!

Veletrgovina igrač in galanterije

F. König, Celje

USTANOVLJENO LETA 1885

Velika izbira otroških vozičkov, usnjenih izdelkov, kovčegov, ročnih torbic, gramofonov, radio materiala i. t. d. po najnižjih cenah.

Izredno nizke cene! Največja zaloga plošč! Popravila vseh instrumentov!

Tvornica glasbil
MEINEL & HEROLD
Prodajalna: Trg Svobode Maribor.

Nalagajte

svoje prihranke

v štajerski hranilnici in posojilnici v Mariboru, Rotovški trg št. 6.

Stalna priložnostna prodaja velike zaloge

nogavic, telovnikov, puloverjev,

vsakovrstnih hišnih in kuhinjskih potrebščin, posebno

karlovarške porcelanaste posode

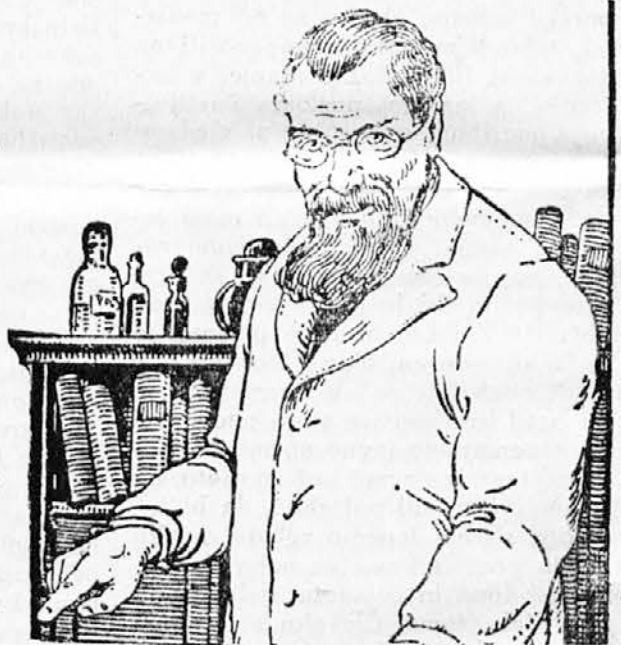
pri Kormann-u, oddelek ostankov, Maribor, Gosposka ul. 3

Reumatičarji

Nabavite še danes
1 steklenico

ALGA
ZA MASAŽO

kajti že jutri Vas bo
USPEH
IZNENADIL

Če Vas boli ali trga

V { kosteh - rokah - nogah
sklepih - plečih - zobeh
kolkih - žilah - glavi

ALGA

PREMAGA BOLEZEN TAKOJ

DOBIVA SE POVSOD

1 steklenica

Din 16.—

LABORATORIJ „ALGA“,
SUŠAK

4 steklenice „ALGE“ Din 77.—
8 steklenic „ALGE“ Din 131.—
14 steklenic „ALGE“ Din 205.—
25 steklenic „ALGA“ Din 320.—

Galože
copate
snežni tevilji

Eksportna hiša „LUNA“ lastnik Albin Pristernik

Samo na Aleksandrovi c. 19

MARIBOR

Samo na Aleksandrovi c. 1

Za jesensko sezono kakor tudi za bližajoči se božič imam preskrbljeno veliko zalogo in sicer: **nogavice za otroke**, par od Din 5.— naprej, črne, ružave, drap, sive in bele barve, **moške nogavice** od Din 5.— naprej, **damske nogavice** od Din 7.— naprej, flor-nogavice od Din 12.— naprej. — Za dobro blago jamčim! Nadalje nudim **vezenino** meter od Din 75.— naprej, **čipke** meter od Din 1.— naprej, **svilene trake** meter od Din 1.— naprej. Vse vrste **sukanca**. **Volnene pletenine-vezenine**, **šivanke**, **gumbe** in druge potrebščine za krojače in šivilje, po brezkonkurenčnih cenah. — **Lastna pletilnica in predtiskarija**. — Otroški jopiči s čepicami Din 40.—, jopiči za dečke Din 45.—, jopice za dame Din 55.—, moški jopiči Din 75.— vse iz čiste volne.

Specijalna izložba vseh vrst okraskov za božična drevesa.

Igrate
sanke, vo-
zički za punčice

PREMOG DRVA KOKS

KOVAŠKI PREMOG

MEJOVŠEK, Tattenbachova ul. 13, tel. 2457.